

Generacji Z sposoby na inwestowanie

Mikołaj Waszczeniuk

Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny

E-mail: waszczeniuk.mikolaj@gmail.com

tutor: dr Renata Orłowska

Uniwersytet Gdański, Wydział Ekonomiczny,

Katedra Zrównoważonych Procesów Rynkowych

Słowa kluczowe: generacja Z, inwestycje, nieruchomości, kryptowaluty, giełda, ryzyko

Wstęp

Inwestycje mają bardzo zróżnicowany charakter. Mogą być długoterminowe, krótkoterminowe, rzeczowe, czyli materialne oraz finansowe – niematerialne. Wśród nich są akcje, obligacje, bony skarbowe, instrumenty pochodne, nieruchomości, ale także instrumenty mniej oczywiste, takie jak dzieła sztuki, ubrania czy zyskujące szczególne znaczenie, zwłaszcza w dobie pandemii COVID-19, kryptowaluty [1]. Zdecydowana większość inwestorów to, ze zrozumiałych przyczyn, przedstawiciele generacji X i Y, niemniej jednak na rynku obserwuje się wzrastający udział generacji młodszych zarówno Millenialsów, jak i generacji Z [2].

Zdaniem Ruchira Sharma, głównego stratega Morgan Stanley, starsze pokolenia zdecydowanie częściej wybierają złoto, zaś Millenialsi zwracają szczególną uwagę na kryptowaluty [3]. W literaturze przedmiotu niewiele jest badań na temat zachowań inwestycyjnych najmłodszej generacji - gen

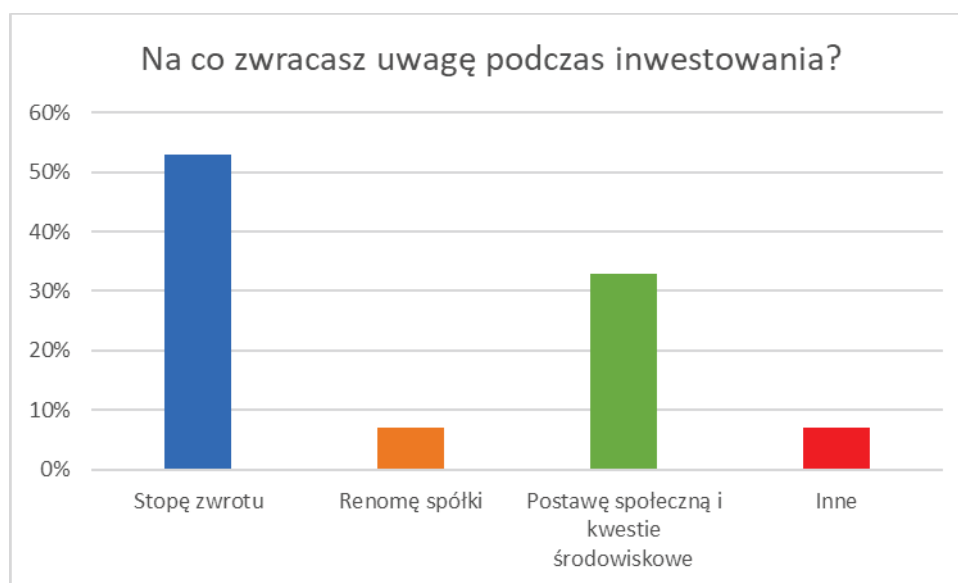
Z. Celem artykułu jest znalezienie odpowiedzi na pytania: Jakie są zachowania inwestycyjne pokolenia Z? W co najchętniej inwestuje generacja Z? W artykule przedstawiono wybrane sposoby inwestowania i związane z nimi ryzyko oraz punkt ich postrzegania przez generację Z. Do analizy wykorzystano wyniki z przeprowadzonego metodą CAPI badania pilotażowego w formie ankiety.

Giełda

Zadając sobie pytanie *w co inwestować?*, jedną z najbardziej popularnych możliwości są rynki finansowe. Instrumentami finansowymi są papiery wartościowe oraz instrumenty niebędące papierami wartościowymi. Najbardziej popularnymi papierami wartościowymi są akcje, obligacje, certyfikaty inwestycyjne, kwity depozytowe, ale także prawa poboru, prawa do akcji, warranty subskrypcyjne, ETF. Z kolei, instrumenty nie będące papierami wartościowymi to m.in. kontrakty terminowe, opcje, certyfikaty strukturyzowane [4]. Giełdy papierów wartościowych swoje początki mają w Króle-

stwie Niderlandów, a dokładnie w Amsterdamie, ponieważ to tam, w 1602 roku powstała *The Amsterdam Stock Exchange* [5]. Obecnie największymi giełdami na świecie są amerykańskie *New York Stock Exchange* (NYSE) oraz *NASDAQ* z kapitalizacjami na poziomie 25 bln USD oraz 22 bln USD, a za nimi plasuje się giełda z Szanghaju o wartości „dopiero” 7,6 bln USD. Największymi „legendami” inwestowania są między innymi Warren Buffett, George Soros, czy Petre Lynch, jednak dwaj pierwsi nie należą ani do generacji Y, ani do X, a nawet poprzedzają je Baby Boomers. Są to przedstawiciele jeszcze wcześniejszej, tak zwanej Cichej Generacji (Silent Generation). Lynch natomiast reprezentuje Boomersów. A jakie podejście do giełdy ma najmłodsze pokolenie? We-

dług Marka Chahwana, współzałożyciela firmy doradczej *Sarwa* to właśnie akcje są ulubionym aktywem młodego pokolenia [6]. Jednak wyniki badania pilotażowego, przeprowadzonego przez Autora artykułu wskazują inaczej: to nieruchomości zajmują pierwszą lokatę wśród podejmowanych inwestycji. Akcje natomiast są zaraz za nimi, na drugim miejscu, przed kryptowalutami. Podobnie do generacji Y [7], generacja Z stawia na przedsiębiorstwa odpowiedzialne społecznie i środowiskowo. Mimo że stopa zwrotu jest dla nich kluczowym czynnikiem, to właśnie postawa społeczna oraz kwestie środowiskowe zostały wybrane przez 33% badanych, za najważniejszy w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych (Ryc. 1).

Ryc. 1. Pytanie dotyczące istotności czynników podczas podejmowania decyzji inwestycyjnych (badania własne)

Kryptowaluty

Jedną z pierwszych kryptowalut jest znany na całym świecie bitcoin. I choć jego początki sięgają roku 2008, to jego popularność wzrosła dopiero w drugiej dekadzie XXI wieku. Aktualnie prężnie rozwijający się rynek kryptowalut jest wart około 2 bln USD, a w swoim dotychczasowym szczycie

osiągnął wartość niespełna 2,5 bln USD [8], jednak przez wiele lat na rynku krypto nie działo się wiele. Dopiero rok 2017 przyniósł pierwszy boom (Ryc. 2).

Ryc. 2. Wykres obrazujący rozwój rynku kryptowalut [8]

I choć przy wartościach giełd papierów wartościowych, chociażby samej NYSE, której kapitalizacja jest na poziomie dziesięciokrotnie większym, liczba niecałych 2,5 bln USD może wydawać się bardzo mała, to warto spojrzeć na nią z perspektywy czasu. Na początku 2016 roku kryptowaluty były warte zaledwie 6 mld USD, w 2020 było to już 248 mld USD. Oznacza to, że rynek ten rośnie w niespotykanym tempie. Nic więc dziwnego, że przyciąga on zainteresowanie młodych osób. Jak wynika z badania, aż 45% respondentów skupia swoją uwagę na kryptowalutach. Według ich opinii jest to spowodowane potencjalnym znaczeniem tego typu walut w przyszłości. Podczas gdy starsze pokolenia mogą być sceptycznie nastawione do takich rozwiązań, to swego rodzaju nowinki technologiczne, którymi wciąż można nazwać kryptowaluty nie są dla generacji Z niczym strasznym. Wręcz przeciwnie, są czymś ciekawym, godnym uwagi. To sprawia, że znaczna część przedstawicieli młodego pokolenia interesuje się nimi nawet, jeśli w nie nie inwestuje. Każda generacja ma swoje szanse i sposoby na pozyskiwanie kapitału i maksymalizację zysków. Być może kryptowaluty to właśnie szansa dla generacji Z. Jednak, każdy me-

chanizm ma jakąś wadę i kryptowaluty nie są tutaj wyjątkiem. Temat kryptowalut często poruszany jest w kontekście prania brudnych pieniędzy oraz wielu innych nielegalnych przedsięwzięć [9]. Rynek walut wirtualnych cechuje także niezwykła podatność na fluktuacje. W maju 2021 roku potrafił osiągnąć wynik 2,48 bln USD, aby po zaledwie 11 dniach spaść do poziomu 1,29 bln USD. W świecie kryptowalut codzienne wzrosty i spadki o 10-15 procent nikogo nie dziwią, a zdarzają się i takie o wartościach znacznie przewyższających 100% (jak na przykład wzrost bitcoina o 2 128% od stycznia 2017 roku do grudnia tego samego roku, czy 8 300% w ciągu pięciu lat) (Ryc. 3).

Zdecydowanym krytykiem kryptowalut jest Buffett. W lutym 2020 roku powiedział nawet, że nie posiadał i nigdy nie będzie posiadał kryptowalut [11]. I choć jest to jeden z głosów, to taki, który na pewno wiele osób bierze pod uwagę. Swoje obawy wyraził też Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, publikując w styczniu 2021 trzynastostronicowe ostrzeżenie na temat ryzyk związanych z walutami krypto [12].

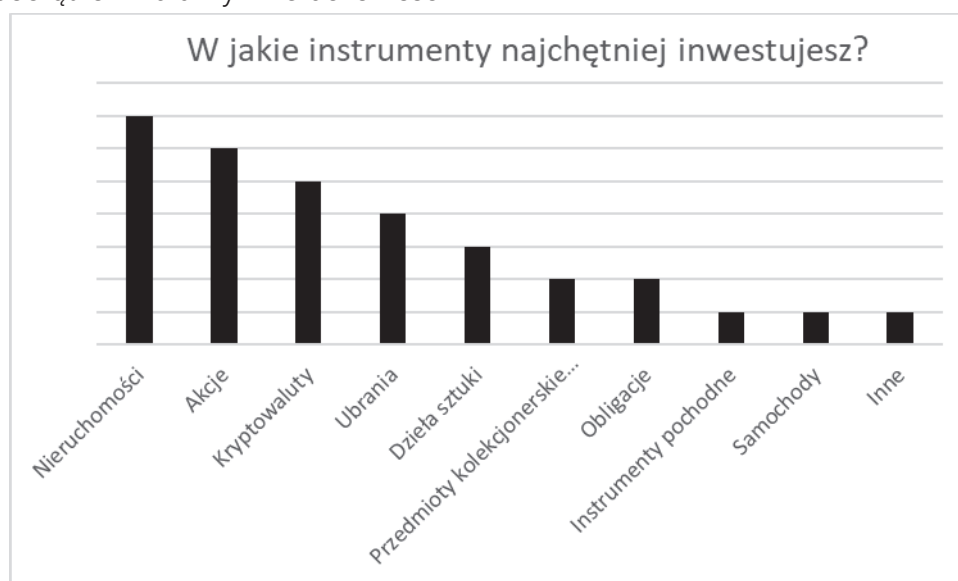

Ryc. 3. Wykres obrazujący rozwój bitcoina [10]

Nieruchomości

Ustalenie początków obrotu nieruchomościami jest złożone i niełatwe. Pierwsze systemy czynszowe powstawały setki lat temu, w formie hołdów, danin płaconych przez lud [13]. W Polsce, inwestycje w nieruchomości datuje się na XVII oraz XVIII wiek, kiedy to działania właśnie inwestycyjne mieszczan, szlachty, a także duchowieństwa powodowały znaczny rozwój miast (Kołakowski i Stanisławska, 2007). Amerykanie z kolei początków branży nieruchomości

upatrują w początku XIX wieku, kiedy to w roku 1803 Stany Zjednoczone kupiły Luizjanę. W 1908 roku powstało *National Association of Real Estate Agents* (NAR), wprowadzające określenie „pośrednika” [14]. Od tego czasu minęło jednak wiele lat, a sam rynek znacząco się rozwinął, dając ogromne możliwości zarobku. Nic więc dziwnego, że i generacja Z chciałaby z nich skorzystać. Według badania, to właśnie nieruchomości są najczęściej wybieranym przedmiotem inwestycji wśród młodych inwestorów (Ryc. 4).

Ryc. 4. Pytanie dotyczące preferencji przy wyborze instrumentów inwestycyjnych wśród generacji Z (badania własne)

Głównym powodem tych wyborów jest stabilność, którą w odczuciu badanych dają właśnie nieruchomości. Są one w spektrum ich zainteresowań, dzięki czemu ich decyzje mogą być w pełni świadome, a wspomniana stabilność pozwala ograniczyć ryzyko, które zauważają w innych inwestycjach.

Oczywistym jest, że i rynku nieruchomości nie omijają problemy, także te poważne. Przykładem jest kryzys finansowy lat 2007–2009, którego początkiem było udzielanie przez banki zbyt wielu ryzykownych kredytów hipotecznych, a skutkiem znaczne spadki cen nieruchomości [15]. W obliczu kryzysu wywołanego przez wirusa COVID-19 wiele mówi się o potencjalnym kolejnym kryzysie na rynku nieruchomości. Najbardziej opłacalnym momentem na inwestycje w nieruchomości wydaje się czas niskich stóp procentowych, przy równocześnie wysokich cenach. Taka właśnie sytuacja ma aktualnie miejsce, ceny nieruchomości są wysokie, rosną, a stopy procentowe znajdują się na rekordowo niskim poziomie [16]. Niestety taki scenariusz może prowadzić właśnie do załamania rynku. Ostrzega przed tym między innymi Polski Fundusz Rozwoju (PFR) [17].

Inne inwestycje

Powyżej opisano najczęściej wybierane sposoby inwestowania wśród przebadanych reprezentantów generacji Z. Jednak nie są one jedyne. Zadziwiający może być fakt, iż znaczna część decyduje się również na mniej konwencjonalne sposoby takie, jak inwestowanie w ubrania; w ich przypadku to aż 30% badanych. Może to być spowodowane między innymi stale zyskującym na popularności oraz coraz bardziej komercjalizowanym stylem ubioru, zwanym *streetwear*, który w ostatnich latach skupiał się właśnie na tych najdroższych elementach garderoby. Potrafią one osiągać ceny dzie-

siątek tysięcy dolarów, mimo znacznie niższej ceny początkowej [18]. Choć bardzo niecodzienny, ten sposób inwestowania może okazać się bardzo korzystnym, a stosunkowo mała wiedza starszych generacji w tej dziedzinie pozwala właśnie generacji Z na dominację w tym obszarze.

Ryzyko

Analizując korzyści wynikające z inwestycji, nie można zapomnieć o ryzykach związanych z każdym rodzajem inwestycji. Przeprowadzone badanie, wskazuje na fakt, że generacja Z zdaje sobie sprawę z występowania różnych ryzyk. To właśnie w tym względzie prezentują najbardziej solidarną postawę, ponieważ wszyscy ankietowani potwierdzili swoją świadomość istnienia ryzyk, które występują pod wieloma postaciami. Tak samo solidarnie odpowiedzieli na pytanie dotyczące zdobywania szeroko pojętej wiedzy z dziedziny inwestowania, stwierdzając, że jest ona niezwykle ważna. Co więcej, aż 94% badanych chciałoby tę wiedzę poszerzać, stając się coraz bardziej świadomymi inwestorami.

Przeszkody na drodze do inwestowania

Wyniki badania pokazują, że znaczna część respondentów w ogóle nie podejmuje się inwestowania (48%). Mimo tak dużego odsetka nieinwestujących, jedynie 4% uważa inwestowanie za nieinteresujące, a 12% woli oszczędzać. Pozostała część badanych nie inwestuje albo ze względu na brak wiedzy (42%), albo z powodu braku środków finansowych (42%). Znaczący wpływ na te wyniki ma wciąż młody wiek generacji Z, która nie dysponuje jeszcze funduszami oraz wystarczającą wiedzą. Interesującym jest fakt, że jeśli chodzi o wiedzę, to zdecydowanie jest

na nią popyt po stronie generacji Z, co może w przyszłości wpłynąć na zmianę wyników.

Podsumowanie

Badanie pilotażowe, przeprowadzone przez Autora, pozwoliło nakreślić zachowania inwestycyjne generacji Z. Pokazało, czym kierują się podczas podejmowania decyzji oraz jakie instrumenty najchętniej wybierają do swojego portfolio. Badanie z jednej strony potwierdziło wyniki wcześniejszych badań, spotykanych w literaturze przedmiotu, dodatkowo jednak pokazało, że nie wszystkie zachowania i tendencje tej generacji da się przewidzieć. Dzięki badaniu można skonkretyzować także największe przeszkody, które napotykają potencjalni inwestorzy. Znając na przykład problem braków w wiedzy, a także chęci młodego pokolenia do ich uzupełniania można podjąć działania zapobiegające temu problemowi w przyszłości. Niemniej jednak temat zachowań inwestycyjnych generacji Z wciąż pozostaje w dużej mierze niezbadany, a niniejszy artykuł jedynie w pewnym stopniu odkrywa jego tajemnice, niejako wskazując drogę, którą zdecydowanie warto podążać, aby kolejna po „*Millenialsach*” generacja stała się tą najlepiej przebadaną, a dzięki temu rozumianą.

Źródła internetowe:

- [1] <https://biznes.newseria.pl/news/w-czasie-pandemii-coraz,p1704084730> (Dostęp: 19.08.21)
- [2] <https://interviewme.pl/blog/pokolenie-z> (Dostęp: 19.08.21)
- [3] <https://comparic.pl/banki-centralne-nieumyslne-promuja-bitcoina-zauwazamorgan-stanley/> (Dostęp: 19.08.21)
- [4] <https://bossa.pl/edukacja/rynek-i-inwestycje/instrumenty-finansowe> (Dostęp: 19.08.21)
- [5] <https://www.worldsfirststockexchange.com/book-the-worlds-first-stock-exchange/> (Dostęp: 21.08.21)
- [6] <https://www.parkiet.com/Gospodarka---Swiat/309159897-Jak-rozne-pokolenia-inwestuja-swoje-pieniadze.html> (Dostęp: 24.08.21)
- [7] <https://tokeneo.com/pl/w-co-inwestuje-pokolenie-milenialsow/> (Dostęp: 19.08.21)
- [8] <https://pl.tradingview.com/chart/?symbol=CRYPTOCAP%3ATOTAL> (Dostęp 30.08.21)
- [9] <https://www.forbes.com/sites/roberthart/2021/07/13/british-police-seize-250-million-of-cryptocurrency-in-international-money-laundering-crackdown/?sh=2fecde8e3c18> (Dostęp: 31.08.21)
- [10] <https://pl.tradingview.com/chart/?symbol=BTC> (Dostęp 30.08.21)
- [11] <https://www.cnbc.com/video/2020/02/24/warren-buffett-i-dont-own-any-cryptocurrency-and-i-never-will.html> (Dostęp: 16.08.21)
- [12] https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Ostrzezenie_UKNF_o_ryzykach_zwiazanych_z_nabywaniem_oraz_z_obrotem_kryptoaktywami_72241.pdf (Dostęp: 13.08.21)
- [13] <https://www.investopedia.com/articles/07/history-real-estate.asp> (Dostęp: 19.08.21)
- [14] <https://www.shermanbridge.com/blog/history-of-real-estate-investing/> (Dostęp: 17.08.21)
- [15] [https://pl.wikipedia.org/wiki/Kryzys_finansowy_\(2007%E2%80%932009\)#cite_ref-2](https://pl.wikipedia.org/wiki/Kryzys_finansowy_(2007%E2%80%932009)#cite_ref-2) (Dostęp: 19.08.21)
- [16] <https://businessinsider.com.pl/finanse/makroekonomia/stopy-procentowe-lipiec-2021-rada-polityki-pienieznej-podjela-decyzje/86gfptw> (Dostęp: 19.08.21)

- [17] <https://www.money.pl/gospodarka/po-koronakryzysie-czeka-nas-kolejny-borys-obawia-sie-zalamania-rynkunieruchomosci-6650556656438176a.html> (Dostęp: 19.08.21)
- [18] <https://www.logo24.pl/Logo24/7,110986,25629210,buty-z-powrotu-do-przyszloscimoga-byc-twoje-za-cene-dobrego.html?disableRedirects=true> (Dostęp: 19.08.21)

Notka o Autorze: Student II roku studiów I stopnia kierunku Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze (specjalność finanse międzynarodowe i bankowość) na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego. W roku 2020 został zakwalifikowany do programu tutoringowego MNiSW „Mistrzowie Dydaktyki”. W kręgu jego zainteresowań znajdują się finanse przedsiębiorstw międzynarodowych, inwestycje oraz języki obce, głównie angielski oraz hiszpański. Prywatnie interesuje się baseballlem, sportami walki i podróżami.